

**Jaroslav MILLER, *Czechoslovakia Exiled: František Váňa and Hlas Domova*, Praha, Nakladatelství Lidové noviny 2021, 165 s. ISBN 978-80-7422-818-6.**

Kniha *Czechoslovakia Exiled: František Váňa and Hlas domova*, kterou její autor Jaroslav Miller obohatil o vzácné archivní materiály, které dávají příběhu hloubku, sofistikovanost a emocionální náboj, není pouze historickým pojednáním o vzniku, vývoji a zániku jednoho krajaňského časopisu. Představuje především příběh o tom, jak angažovanost jednoho člověka dokáže mít transkontinentální dosah a zanechat hlubokou stopu v životech tisíců lidí – jak v exilu, tak v jejich rodné zemi – a stát se součástí širších dějin lidského boje za spravedlnost, pravdu a snahu o lepší budoucnost. Autor v jednotlivých kapitolách přehledně mapuje vznik a vývoj periodika *Hlas domova* v kontextu exilového života v Austrálii. *Czechoslovakia Exiled* představuje důležitý příspěvek k poznání československého exilu po roce 1948, kde se proplétají mikrohistorie osobnosti Františka Váni a jeho činnosti v Melbourne s makrohistorií exilu a migrace v kontextu lidských dějin.

Jaroslav Miller ukazuje, že činnost Františka Váni zdaleka nespočívala pouze ve vydávání publikací. Váňa se stal faktickou oporou pro nově příchozí uprchlíky z Československa, přičemž jeho snaha pomáhat často zasahovala hluboko do jeho osobního a rodinného života. *Hlas domova* se pro mnohé stal alternativním centrem československého exilu v Austrálii – místem, na které se uprchlíci mohli obracet v nouzi a kde nacházeli nejen finanční pomoc, ale i podporu při orientaci v neznámé sociální realitě nové země, kterou si zvolili za svůj nový domov.

Stejně jako František Váňa i autor knihy Jaroslav Miller se nebojí aktivně podílet na utváření politického směru své země, podporuje uprchlíky v procesu adaptace a přispívá k obraně demokratických hodnot nejen v České republice, ale i v napadené Ukrajině – oba přes propast času věří, že pomoc druhým je životním posláním, kterého se nevzdávají ani v těžkých chvílích pochybností.

Ne každý uprchlík poválečné emigrační vlny byl za pomoc vděčný; někteří dokonce měnili adresu, aby se vyhnuli splacení poskytnutých půjček. Přesto Váňa ve svém dopise vedení Československé asociace v Tasmanii zdůraznil, že většina uprchlíků, kterým pomáhal, si tuto podporu plně zasloužila. Tato zkušenost nachází svou paralelu i v dnešní době, kdy většina ukrajinských uprchlíků v České republice přijímá pomoc s velkou vděčností.

Ve své neúnavné snaze pomáhat vytvořil František Váňa mezinárodní síť mezi Německem, Rakouskem, Švýcarskem a Austrálií a aktivně asistoval uprchlíkům při získávání povolení k pobytu v Austrálii. Tím umožnil stovkám Čechů a Slováků nejen emigrovat, ale i úspěšně se integrovat do nové společnosti, najít zaměstnání a vybudovat si nový domov. S vědomím, že nově příchozí disponují pouze omezenými prostředky, založil Československý fond pomoci

(Czechoslovak Relief Fund), do něhož přispívali uprchlíci, kteří sami prošli podobnou cestou o generaci dříve. Fond byl vzácný tím, že poskytoval humanitární pomoc Čechům a Slovákům, podporoval československý odboj, měl vliv na zachování československé identity v exilu a byl součástí mezinárodní sítě organizací.

Jaroslav Miller ve své knize, která je dnes aktuálnější než kdy dříve, ukazuje, jak se lidské příběhy opakují v koloběhu dějin. Jeho dílo tak nese nejen historickou hodnotu, ale také důležité poselství pro současné čtenáře. Připomíná totiž, že postoj každého jednotlivce k velkým společenským změnám, ať už je tento aktivní či pasivní, utváří svět, ve kterém budeme jednou žít. Budoucnost může být světem svobodného tisku, intelektuální výměny a vzájemné solidarity, ale stejně tak může sklouznout do potlačování osobních svobod, ze kterého budou tisíce lidí nuceny uprchnout. Volba, na kterou stranu se přikloníme, je na každém z nás.

**Mgr. Olga Líbalová**

Katedra sociologie, andragogiky a kulturní antropologie,

Filozofická fakulta, Univerzita Palackého v Olomouci

olgalibalova@post.cz